

1153-1359 etc.); després hi ha hagut la dissimilació corrent *c-é > a-é*.

Deu tenir-hi alguna relació un *Rescapel* que llegim (bis) «troç de terra a *Rescapel*» en el Cpbr. d'Entença (3v) (c. 1340), en te. de Tivissa, poble que es troba dret a l'E. de Rasquera (9 k.) afrontant amb el seu terme per l'altre vessant de la Serra de Cardó. < *Rescapel?* 'sega el pèl?'. O qui sap si és ultracorrecció desarabitzant de *-bel* (RESCA BELLA? *RES-CABILE?).

Rascafria, poble de l'alta vall del Lozoya, prov. de Madrid < *Resca fría* = 'riscos fríos' (pl. neutre de RESCO- 'cingle'). És una vall gelíua i encinglerada. No hi ha cap relació amb *Rascanya* (art. supra).

De la mateixa arrel és el nom de la pda. *El Rasquell*¹⁵ mallorquina (*Beni-Rascal*, en el *Rept.*), amb *Beni-* < romànic *pena* 'penya' del qual s'ha tractat suficientment en el vol. I, 243.

RASSÉN, RASSENS

«Font de *Rasen*» més d'un cop; i abans «Font de *Risen*» en dos docs. andorrans de 1214, a St. Julià de Lòria (*Cart. d'Andorra* II, 92.1, 93.4 ss.); 1210: Font²⁷ de *Reisen* (ib. II, 90.8).

Correc de *rāséns*, a Tresserra, Ross., per on baixen corrents d'aigua (XXIV, 199.24).

Del NP germ. RIKOSINDS (Först., 1269), que he trobat també en la forma *Ricsen* fem. i *Ricsendis* en docs.³⁰ ross. de 1074 i 1075; i en docs. barcelonesos, 940: *Recosindus*; 957: *Recosindus*; 1028: *Recosendus* (Mas, *NHBna.* IV, 32, 45 i 265). I el nom del rei visigot *Rekeswinths* (cf. art. *Requesens*).

RASTELL

(Cf. *DECat* VII, 118b38-119a47)

Es pot convertir en la denominació d'un gran serrat⁴⁰ de muntanya quan és penyalós, car les penyes hi formen com un gegantesc rosari. Ja ho vaig registrar algun cop en el centre del Princ.: *el řastél* de Santgrà, partió d'aigües entre Cardener i Segre, a la Serra de Pinós (1964).

És sobretot un terme propi del Migjorn valencià *řastél* de la Senyoria, una de les grans carenes de la Serra de Xortà, damunt Callosa; «Els Escalons? —Són un gran *rastell* que forma la muntanya cap amunt» explicaven a Otos; «es pot pujar a Aitana pels Carrerons (signant-me uns relieixos que forma), entre dos *řastéls*» Sella (però aclarint que no és el mateix que un *recingle*, 1963); tres d'ells amb nom propi (*Rastell de les Agües* etc.) a la Vila Joiosa (1963); «crestall de penyes a mitjan d'una muntanya», EnrValor (1950).³⁵ I localment s'hi pot produir una repercussió de la *r* (com en el cast. *rastrillo*): dalt dels Penyons de Laguar, damunt les Covetes de Migdia, hi ha un *řastrél*, enfilall de penyes, que marca les dotze quan hi respelendeix una guspira del sol.

RAT

Colldelrat, llogaret del Segre mitjà, agre. a Tudela, 4 k. al Nord, en la serra que separa aquesta vall de la d'Artesa, de Vilves i de la ribera del Segre. Oït *kol-delřát*, Casac. 1920, a Artesa i la Sentiu, id. en l'enq. que vaig fer el 1956 en el lloc (xv, 159-160). On vaig constatar que el caseriu es troba en el forat mateix de la collada de la serra d'Artesa, al peu del castell de Grealó (lloc i poblat antics, avui en ruïnes).

Nom que es repeteix en lleus variants: *Coll del Rat*, colladeta al Pall., damunt el poble de Caregue (Vall d'Àssua) (xxxvi, 102.6).

Trauc del *Rat*, a la Vall d'Aran, portell estretíssim entre grans penyals, cap a l'extrem O. de l'altíssima carena dels Pics de Colomers (entre el terme d'Arties i la Vall de Boí).

En el Conflent: Tallada del *Rat*, en el terme de Vallmanya (Canigó, xxvi, 187.9). I Mas del *Rat*, te. Eus²⁰ (arran de la carena de les Corberes: xxvi, 102.11).

Port de *Rat*, a Andorra, pas des de la coma de Tristaina a la vall francesa de Solcén (1933, exc. 191).

Tots ells, doncs, en un portell de serra, més o menys estret (per l'aranès, a penes hi podrien passar dos homes abraçats); comparat al cau d'un ratolí.

Altres homònims potser vénen també d'això, o simplement d'un malnom de persona: Can *Ratet*, te. St. Cebrià de Vallalta, immediat al peu N. del Turó d'en Bartomeu. *Ratet*, poss. o raval te. Sineu, vora la carretera de Palma (xl, 101.24; Masc. 19G7). *DECat* VII, 121.11 ss.

RATA, RATES, RATAVILLA

35

Noms de llocs de molinaria.

Apleguem ací mitja dotzena de llocs amb el nom *La Rata* o *Sa Rata* o *Rates*, en tots els quals consta que hi ha o havia (o és versemblant que hi hagi hagut) un molí o molins.

Comencem amb el cas de *Ratavilla*. El lloc d'aquest nom és 6 k. riu amunt de *La Rata*, de prop de Cardona i Castelladral, i consta en un doc. de 1098 en la forma *Rata vetula* 'la Rata antiga'; és clar que *La Rata* del te. de Castelladral s'ha d'entendre com 'La Rata Nova', car avui aquest és més conegut, més poblat i més important. El fet de ser tots dos vora el Cardener, i amb molí o molins des d'antic; i la repetició del cas en *La Rata* de la Pobra de Claramunt, vora l'Anoia i en el *Rates* valencià i *Sa Rata* mallorquí, també nom de sengles molins, fa creure que el mot *Rata* en tots ells tingué significat 'molí'.

'Molí' era *rihà* en àrab. Els progressos dels moros en matèria hidràulica feren que llur mot es vagi arrelar en la nostra toponímia amb vasta extensió; no cal dir que molt en el P. Val.: *Rià* a Serra (i altres que exposarem infra); però fins al Vallès; *Rijà*, llogaret del Vallès Or. i altres a Centelles i més enllà de Cambrils. Podem, doncs, suposar que en tots aquells noms tinguem *ar-Rihât* 'els molins' canviat en *L'Arr(e)ata*: car